

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

На тему «ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ОСНОВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

Виконав студент 2 курсу, групи ОПм-81а

Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

В`язовченко Марина Миколаївна

Керівник: к.е.н., доцент Кравченко О.В.

Суми -2019 рік

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної випускної роботи на тему «ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

Студента В'язовченко Марини Миколаївни

Актуальність теми пов'язана з недостатністю розкриття змісту питань методичного забезпечення з ефективного аналізу доходів основної діяльності, які спровокували ускладнення, та невизначеність точного формулювання цього поняття в існуючих нормативних і законодавчих актах.

Мета кваліфікаційної випускної роботи полягає у дослідженні теоретичних та практичних питань з організації обліку й аналізу доходів, а також розробки шляхів їх удосконалення.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку та аналізу доходів основної діяльності у галузі будівництва.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів організації обліку та аналізу доходів основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2».

Для написання роботи застосовано загальнонаукові методи теоретичного узагальнення та порівняння, аналітичний, графічно-табличний та статистичний методи. У вивченні питань методики й організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності докладно використовувалися методи групування, табличний, порівняння.

Інформаційну базу дослідження склали нормативно-законодавчі акти, якими регулюється бухгалтерський облік (закони, національні стандарти, накази та постанови), міжнародні стандарти, наукові статті, монографії вітчизняних і зарубіжних економістів з обліку та аналізу доходів основної діяльності. Вивчаючи стан організації обліку та аналізу доходів основної

діяльності на досліджуваному об'єкті, використовувалися дані його обліку та звітності за 2016-2018 рр.

Основний науковий результат кваліфікаційної роботи передбачає:

- застосування методів світового досвіду визнання доходу основної діяльності: метод продажу в розстрочку, метод відшкодування витрат,;
- застосування методу «ступеня завершеності робіт», для відображення доходів на кожному етапі виконаних робіт відповідно до понесених витрат;
- застосування до рахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» додаткових аналітичних субрахунків для систематизації інформації про види діяльності, які забезпечують найбільшу частку доходу;
- удосконалення методики аналізу доходів основної діяльності, шляхом запровадження системи управління доходами в декілька етапів;
- розробка форми бюджету доходів основної діяльності за об'єктами реалізованих робіт, для контролю за правильністю їх формування.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування наданих пропозицій щодо вдосконалення організації обліку та аналізу доходів основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2».

Результати апробації основних положень кваліфікаційної магістерської роботи розглядалися через публікацію тез на II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції (5.11. 2019 року, м. Харків), отриманні довідки про впровадження результатів кваліфікаційної роботи на ТОВ «Хімбуд-2».

Ключові слова: облік, організація обліку, методика, аналіз, дохід, дохід від основної діяльності, підприємство.

Зміст кваліфікаційної магістерської роботи викладено на 64 сторінках, зокрема список використаних джерел із 45 найменувань, розміщений на 5 сторінках. Робота містить 24 таблиці, 9 рисунків, а також 5 додатків, розміщених на 5 сторінках.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2019 рік

Рік захисту роботи – 2019 рік

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
д.е.н., професор
_____ Савченко Т.Г.
(підпис)
«__» _____ 2019 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ
(спеціальність 071 «Облік і оподаткування»)
студенту 2 курсу, групи ОПм-81а

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи _____

 - затверджена наказом по університету від «29» жовтня 2019 року №2165-III
 2. Термін подання студентом закінченої роботи «11» грудня 2019 року
 3. Мета кваліфікаційної роботи _____

 4. Об'єкт дослідження _____
 5. Предмет дослідження _____
 6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах _____
 7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети
- Розділ 1 _____

(назва – термін подання)
- У розділі 1 _____

(зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент)
- Розділ 2 _____

(назва – термін подання)

У розділі 2 _____

(зміст конкретних завдань до розділу, які має виконати студент)

Розділ 3 _____

(назва – термін подання)

У розділі 3 _____

(зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент)

8. Консультації з роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1			
2			
3			

9. Дата видачі завдання: «___» _____ 20__ року

Керівник кваліфікаційної роботи _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Завдання до виконання одержав _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	9
1.1 Економічна сутність доходів основної діяльності.....	9
1.2 Порядок визнання та оцінки доходів	12
1.3 Методика аналізу доходів.....	17
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ХІМБУД-2».....	22
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	22
2.2 Організація обліку доходів основної діяльності	29
2.3 Аналіз доходів основної діяльності підприємства	35
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ХІМБУД-2».....	41
3.1 Напрями вдосконалення організації обліку доходів	41
3.2 Удосконалення методики аналізу та управління доходами.....	45
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	55
ДОДАТКИ.....	60

ВСТУП

У сучасних умовах коли Україна перебуває на шляху до побудови ринкових економічних відносин, дуже важливо запроваджувати нетрадиційні системи, щодо отримання інформації про доходи, методи їх аналізу, визначення фінансового результату, а також прийняття на основі отриманих даних ефективних управлінських рішень, які були б адекватними такій економічній ситуації країни. На даному етапі становлення ринкової економіки країни підприємства здійснюють свою діяльність в умовах коливаючого зовнішнього середовища, та нестабільного внутрішнього правового поля. В таких умовах для сприяння забезпечення умов діяльності суб'єкта господарювання, яка була б беззбитковою, а також для підвищення рентабельності від нього вимагається перегляд діючої системи управління. Найбільшу увагу необхідно приділити основній діяльності, оскільки вона забезпечує основну частку доходів будь-якого підприємства. В той же час, ефективність управління суб'єкта господарювання має визначатися рівнем обліково-аналітичного забезпечення системи доходів від здійсненої основної діяльності. Дослідження даної проблеми висвітлюється в наукових публікаціях сучасних дослідників, а саме: Бутинця Ф.Ф., Продіуса Ю.І., Блонської В.І., Білої О.Г., Волкова О.І. та інших.

Недостатньо висвітлені питання методичного забезпечення з ефективного аналізу доходів від основної діяльності, які спровокували ускладнення, та невизначеність точного формулювання цього поняття в існуючих нормативних і законодавчих актах породжують актуальність обраної теми.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних питань з організації обліку й аналізу доходів, а також розробка шляхів їх удосконалення.

Досягнення поставленої мети забезпечує вирішення таких завдань:

- розкрити теоретичні основи обліку доходів основної діяльності підприємства;
- дослідити порядок проведення аналізу доходів основної діяльності підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику ТОВ «Хімбуд-2»;
- дослідити стан організації первинного, аналітичного та синтетичного обліку доходів основної діяльності на ТОВ «Хімбуд-2»;
- провести аналіз доходів основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2»;
- виявити проблемні питання та надати пропозиції щодо вдосконалення обліку та аналізу доходів на досліджуваному підприємстві

Об'єктом дослідження є процес організації обліку та аналізу доходів основної діяльності у галузі будівництва.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів організації обліку та аналізу доходів основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2».

Для написання роботи застосовано загальнонаукові методи теоретичного узагальнення та порівняння, аналітичний, графічно-табличний та статистичний методи. У вивченні питань методики й організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності докладно використовувалися методи групування, табличний, порівняння.

Інформаційну базу дослідження склали нормативно-законодавчі акти, якими регулюється бухгалтерський облік (закони, національні стандарти, накази та постанови), міжнародні стандарти, наукові статті, монографії вітчизняних і зарубіжних економістів з обліку та аналізу доходів основної діяльності. Вивчаючи стан організації обліку та аналізу доходів основної діяльності на досліджуваному об'єкті, використовувалися дані його обліку та звітності за 2016-2018 рр.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Економічна сутність доходів основної діяльності

У наш час спостерігаючи за розвитком економіки України помітно, що фінансова діяльність підприємств не може бути ефективною без доцільного і економічно аргументованого планування своєї діяльності, до визначення ефективної стратегії збільшення доходів підприємств, та оцінки отриманих результатів і їх аналізу. Однією з головних складових стратегії фінансової політики підприємства є політика максимізації дохідності.

Поняття доходу є одним з найскладніших в економічній науці. Воно завжди було предметом широких дискусій між представниками багатьох економічних шкіл та напрямків. Одним з найбільш суперечливих воно залишається і на сьогодні, що й обумовлює необхідність його поглиблення та уточнення.

Дохід – це дуже розповсюджене поняття, його часто використовують та разом з тим воно досить багатозначне, вживане в різних інтерпретаціях (табл. 1.1). В сучасному світі даний термін з кожним роком набуває більш широкого значення і тлумачення:

- а) як головне джерело чистого доходу (прибутку);
- б) як складний за структурою термін, який вимагає теоретичного та методологічного уточнення.

Таблиця 1.1 – Тракткування сутності доходу в сучасній літературі

Автор (джерело)	Сутність поняття «дохід підприємства»
1	2
Бутинець Ф.Ф.[4]	Дохід – це вплив за деякий період грошових коштів та інших надходжень, одержаний від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).
Продіус Ю.І.[31]	Дохід – це виторг який має суб'єкт господарювання від продажу своєї продукції за мінусом матеріальних витрат.

Блонська В.І.[3]	Дохід – це надходження за деякий період у вигляді економічних вигод, отримані шляхом здійснення господарської діяльності, від використання залучених ресурсів у господарському процесі (в умовах ризику).
Біла О.Г.[2]	Грошові надходження від реалізації продукції – це суцільний дохід від головної діяльності суб'єкта господарювання а також його вклад у валовий внутрішній продукт країни.
Волков О.І.[9]	Дохід підприємства – це зростання суми грошей в порівнянні з їх витратами на спожиті в ході виробництва засоби, які має отримати підприємство від втілення новоствореної вартості.

Позитивно впливає на отримання доходів формування видів господарської діяльності, оскільки розвиток різноманітних видів діяльності створює привабливе середовище для розвитку підприємництва. Безумовно, з розвитком діяльності зростає конкуренція, виникає необхідність в економічному та раціональному використанні всіх ресурсів, а також застосуванню додаткових стимулів щодо заохочення покупців. У результаті суб'єкт господарювання отримує різноманітні доходи, що згруповані на рисунку 1.1 Класифікація доходів відповідно до нормативно-законодавчих документів наведена в Додатку Б .

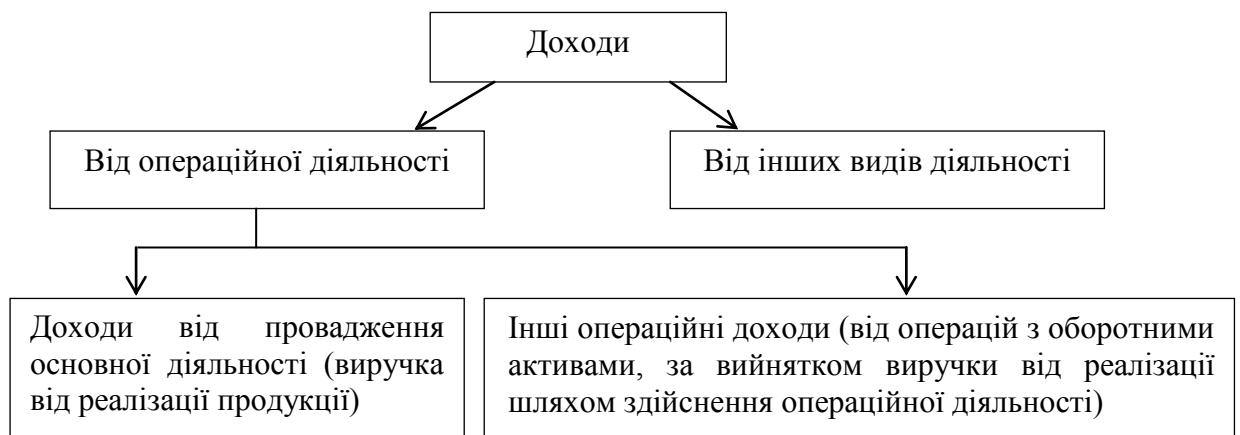

Рисунок 1.1 – Доходи від різних видів діяльності підприємства

Облік доходів – це дуже складний елемент організації і розвитку виробничо-господарського механізму підприємств, охоплених системою бухгалтерського обліку. Порядок здійснення обліку доходів і їх розподіл повинні бути зрозумілими та чітко роз'ясненими. Методологічні засади

формування в бухгалтерському обліку даних про доходи підприємств та їх відображення у фінансовій звітності викладені у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та П(С)БО 15 «Дохід».

Відповідно до НП(С)БО 1 доходи – це зростання економічних вигод за рахунок надходження активів або зменшення зобов'язань, що спричиняє збільшення власного капіталу (окрім зростання за рахунок внесків засновників)[32], аналогічне трактування даного поняття містить і П(С)БО 15 «Дохід»[33].

Проте в М(С)БО 18 «Дохід» поняття даної категорії трактується так: «Дохід – це сумарне надходження економічних вигод підприємства за певний період, яке з'являється в результаті його звичайної діяльності, при якому власний капітал збільшується від такого надходження, а не шляхом внесків учасників»[26]. Основною перевагою у визначенні доходу в національних положеннях, є відображення доходу як збільшення капіталу підприємств, але відмежування цього поняття від внесків власників майна підприємства.

Основною відмінністю між М(С)БО і П(С)БО є стислий виклад інформації останнього. Тобто деякі аспекти були не повністю розкриті, під час складання національних стандартів(Додаток В):

а) У П(С)БО на противагу М(С)БО, сумарна кількість попередньої оплати, аванси в рахунок сплати за продукцію, надходження від розміщення (первинного) цінних паперів та деякі інші аспекти – доходами не вважаються.

б) П(С)БО 15 "Дохід" не забезпечують умови визнання доходу після того, як продукція вже буде доставлена замовнику.

в) В національних стандартах момент, коли підприємство передає покупцеві значні ризики та винагороди від володіння деяким активом, вимагає досконального розгляду обставин операцій для того щоб мати впевненість в передачі такого ризику.

г) У П(С)БО 15 "Дохід" не врегульованою є ситуація надходження коштів від реалізації до того часу коли була здійснені доставка товару або виконання послуг та інше.

Отже, доходи є дуже важливою економічною категорією діяльності підприємства, що відіграє значну роль в формуванні прибутку та забезпечує підвищення ефективності його виробництва. Як видно, єдиного підходу до трактування цього поняття немає, але проаналізувавши всі визначення які наводять економісти у своїх публікаціях, а також ті, які затверджені законодавством можна узагальнити основні характеристики, властиві даній категорії:

- дохід суб'єкта господарювання – це наслідок використання ним факторів виробництва;
- це хід одержання суб'єктом господарювання економічних вигід з метою зростання власного капіталу;
- він визначає ступінь активності підприємства в обставинах невизначеності;
- формується в умовах конкурентного середовища на ринку;
- доходом є результат господарської діяльності суб'єкта господарювання, який ототожнюють задля визначення прибутку або збитку.

Тому врахування всіх даних факторів при тлумаченні даного поняття дасть змогу найбільш точно і достовірно визначити його сутність відповідно до законодавства та з урахуванням ролі в діяльності підприємства.

1.2 Порядок визнання та оцінки доходів

Фінансовий облік має надавати користувачам інформацію про доходи від різноманітних видів діяльності суб'єкта господарювання, у яких напрямках буде здійснюватися розподілення прибутку та порядок формування фінансового результату за звітний період. З метою достовірного визначення фінансового результату необхідно правильно дотримуватися умов визнання доходів (табл. 1.2). У нашому законодавстві це питання регулює П(С)БО 15 «Дохід», а також П(С)БО 18 «Будівельні контракти»(Додаток Г).

Таблиця 1.2 – Порядок визнання та оцінки доходів

Основні чинники 1	Характеристика 2
Критерії визнання	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення власного капіталу у зв'язку зі зниженням зобов'язань чи приростом активів, (окрім умови що такий капітал надходить від засновників); - можна достовірно визначити оцінку.
Специфіка відображення в обліку	- відображають коли з'являється незважаючи на момент приходу або отримання грошей.
Правила за якими визнаються застосовують	<ul style="list-style-type: none"> - нарізно за кожним видом здійснених операцій; - окремо до певних пунктів операцій (однієї чи кількох) виходячи із суті їх здійснення.

Фінансовий облік надає дані, завдяки яким можна здійснити аналіз структури доходів від різних видів діяльності суб'єкта господарювання (зокрема основної) та виявити які фактори вплинули на їх зміну, аналіз прибутковості та факторів які на неї впливають, аналіз рентабельності задля знаходження резервів збільшення прибутків. Суб'єкт господарювання відносно того яку діяльність він здійснює отримує різного роду доходи. Під час втілення головної діяльності він отримує доходи від реалізації продукції та доходи від надання певних послуг, які визнаються за наявності ряду умов. Дані умови можна представити у вигляді рисунку 1.2.

Рисунок 1.2 – Умови визнання доходів від реалізації продукції

Дохід від наданих послуг, визначають на основі етапу закінчення здійснення такої операції на дату балансу, якщо можна вірогідно оцінити її результат у підсумку. Умови визнання таких доходів представлені на рисунку 1.3.

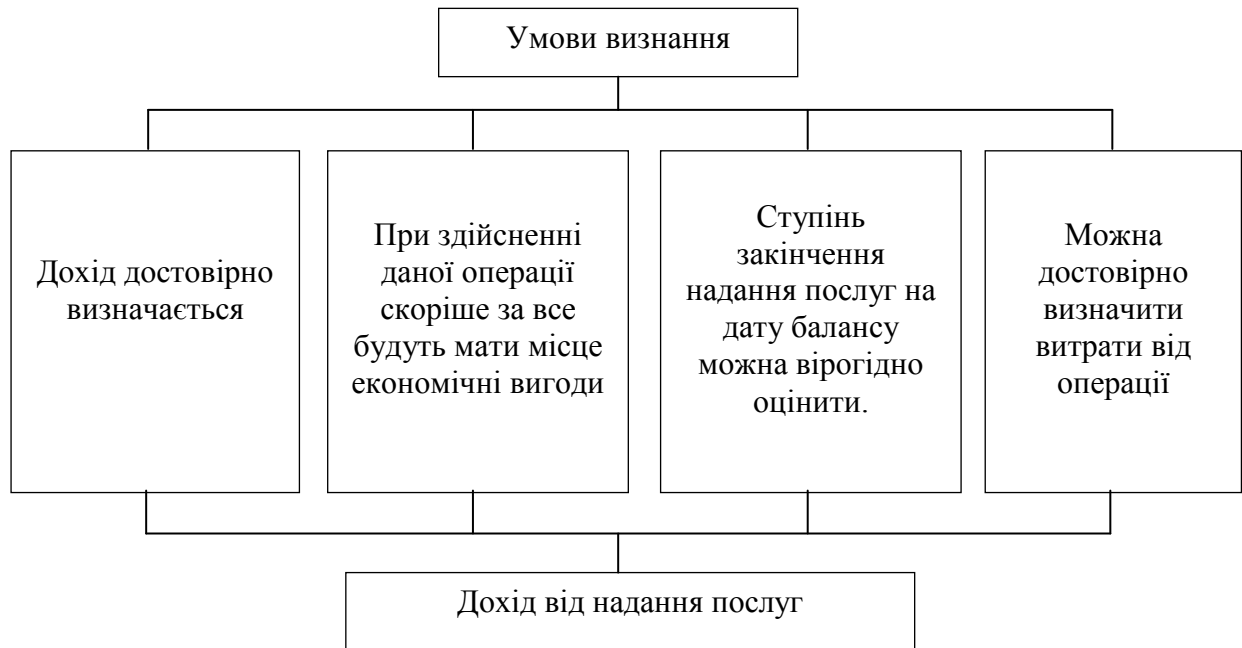

Рисунок 1.3 – Умови визнання доходів від надання послуг

Оцінку ступеня закінчення таких операцій здійснюють виходячи з даних положень:

- інформування про кількість виконаних робіт;
- окреслення питомої ваги обсягу таких послуг, що були надані на певну дату в порівнянні з суцільним обсягом послуг, які мали бути надані;
- визначають питому вагу витрат, що понесло підприємство під час здійснення такої діяльності, у тій сумі витрат, які очікувалися. Сукупність витрат, що були здійснені на певну дату, буде включати лише витрати, що відповідають обсягу наданих послуг на таку дату[12].

При виконанні послуг з невідомою кількістю операцій за період часу, який був визначений, дохід визначають виходячи з рівномірного нарахування за заданий період.

Проте коли виручку від надання послуг достовірно визначити неможливо, її відображення здійснюють в розмірі витрат, що були визначені, і які мають бути відшкодовані.

У разі коли виручка не може достовірно оцінюватися і немає можливості відшкодувати витрати які були понесені, дохід не визнають взагалі, а понесені витрати мають бути визнані витратами звітного періоду. В подальшому якщо сума доходу зможе бути оцінена – дохід буде визнаватися за цією оцінкою.

Дохід в бухгалтерському обліку відображають у сумі справедливої вартості активів, які були одержані або таких, які мають бути отримані. Суму доходу внаслідок здійснення таких дій, визначають за допомогою угоди між покупцем і суб'єктом господарювання. Її оцінюють за справедливою вартістю компенсації, яку було отримано або тієї, яку може бути отримано враховуючи суми знижок (торгових), які підприємство може надати .

Під час оцінки доходу важливо розрізнити поняття валового та чистого доходів, оскільки валовим вважають дохід який представляє собою економічну вигоду, одержану підприємством. А чистим доходом є валовий дохід за мінусом деяких економічних елементів, які були законодавчо визначені. Чистий дохід не містить суми, що надходять від третіх осіб, податки, надані знижки, та інше.

Тому, реальний дохід - це чистий дохід від реалізації продукції (ЧД), який розраховується за формулою:

$$\text{ЧД} = \text{Д} - \text{ПДВ} - \text{АЗ} - \text{ІЗП} - \text{ІВ} \quad (1.1)$$

де Д – виручка від реалізації;

ПДВ – податок на додану вартість;

АЗ – акцизний збір;

ІЗП – інші збори або податки;

ІВ – інші вирахування.

Досить важливими при відображенні в обліку та звітності доходів є врахування принципів нарахування та відповідності доходів та витрат у їх нерозривному взаємозв'язку.

Перший принцип означає, що підсумки господарських операцій мають визнаватися на той момент коли відбулися (а не в час сплати коштів), тому й відносяться в бухгалтерському обліку та звітності до тих періодів, в яких сталася подія.

Даний принцип має діяти разом з принципом відповідності, згідно з яким витрати визнаються виходячи з прямої залежності їх з доходами у «Звіті про фінансові результати».

Використання цих принципів в момент коли доходи визнаються як складові фінансової звітності матиме вигляд, який представлено на рисунку 1.4. Доходи відображають в обліку і наводять у фінансових звітах саме тих періодів, до яких вони належать.

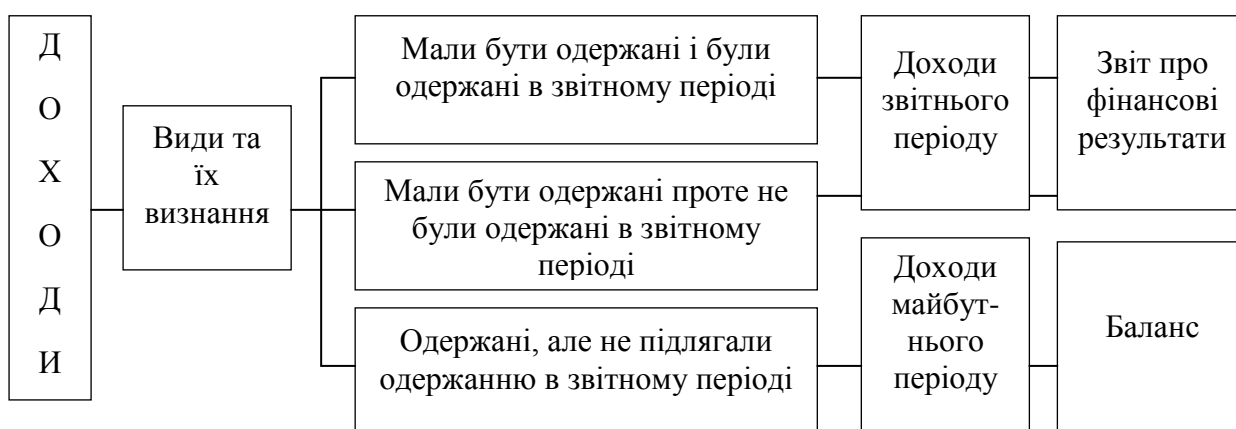

Рисунок 1.4 – Визнання доходів у фінансових звітах під час використання принципу нарахування

Оцінка доходу здійснюється наступним шляхом:

а) у сукупності справедливої вартості отриманих (або які мають бути отримані) активів показують одержаний (або який має бути одержаний) дохід;

б) за інциденту відстрочення платежу, в зв'язку з яким отримали різницю між справедливою вартістю та номінальною сукупністю коштів, які мали бути сплачені за продукцію, маємо різницю, яка буде вважатися доходом у виді процентів;

в) за умови бартерних контрактів: дохід визначають за справедливою вартістю активів, які були отримані чи підлягають одержанню, коригованою відповідно на суму переданих або отриманих грошових коштів та їх еквівалентів (у рахунок збільшення або зменшення).

Питання визнання та оцінки доходів є дуже важливим оскільки від дотримання його вимог залежить правильність здійснення обліку суб'єкта господарювання, визначення його фінансового результату. Проаналізувавши вище згадане можна сказати, що визнання доходів від основної діяльності здійснюється з урахуванням певних критерій, специфіки відображення в обліку та того фактору, як застосовують правила визнання стосовно кожної операції. Основними критеріями визнання є:

- зростання власного капіталу у зв'язку зі зниженням зобов'язань, або приростом активів;
- оцінку можна достовірно визначити.

Дохід відображають в обліку у сукупності справедливої вартості активів, що отримані або мають бути отримані. У випадку відстрочення платежу та за бартерним контрактом оцінка доходів здійснюється відповідно до вимог законодавства.

1.3 Методика аналізу доходів

Дуже важливу роль при загальній оцінці роботи будь-якого підприємства відіграє аналіз доходів його діяльності, оскільки вони мають

безпосередній вплив на фінансовий результат суб'єкта господарювання, який може бути як позитивним так і негативним.

Головна ціль аналізу доходів суб'єкта господарювання – це оцінка остаточних результатів його діяльності, визначення основних причин їх зміни а також порівняння даних показників з показниками конкурентів. Виявлення резервів зростання прибутковості підприємства (покриття збитків) є основним завданням аналізу. Окрім цього воно дасть змогу підвищити рентабельність і виявити заходи для перспективної діяльності у майбутньому.

Основним джерелом інформації для аналізу доходів є форма №2 «Звіт про фінансові результати», дані синтетичного та аналітичного обліку.

Складові моделі проведення аналізу доходів підприємства можна представити наступною схемою (рис. 1.5), складеною на основі [13].

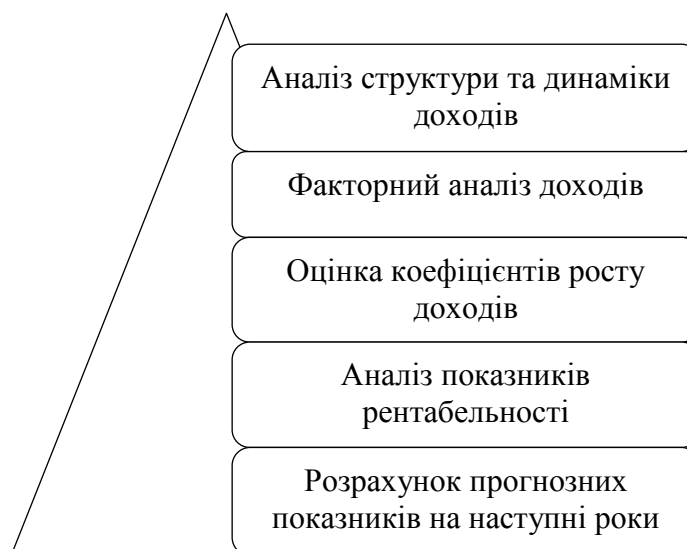

Рисунок 1.5 – Складові моделі аналізу доходів

Аналіз доходів слід починати з вивчення їх складу, структури і динаміки.

Аналіз виконання плану, динаміки та структури доходів (Д) підприємства відбувається за наступною системою показників[36]:

а) Абсолютне відхилення від планових показників:

$$\Delta D = D_{\Phi} - D_{\Pi} \quad (1.2)$$

де D_{Φ} – доходи фактичні;

D_{Π} – доходи планові.

б) Рівень виконання (%ВП) плану доходів:

$$\%ВП_{\Delta} = \frac{D_{\Phi}}{D_{\Pi}} \times 100\% \quad (1.3)$$

де D_{Φ} – доходи фактичні;

D_{Π} – доходи планові.

в) Абсолютна зміна доходів підприємства:

$$\Delta D = D_{\text{з}} - D_{\text{б}} \quad (1.4)$$

де $D_{\text{з}}$ – доходи звітного періоду;

$D_{\text{б}}$ – доходи базисного періоду.

г) Темп росту (ТР) доходів підприємства:

$$\text{ТР} = \frac{D_{\text{з}}}{D_{\text{б}}} \times 100\% \quad (1.5)$$

де $D_{\text{з}}$ – доходи звітного періоду;

$D_{\text{б}}$ – доходи базисного періоду.

д) Темп приросту (ТП) доходів підприємства:

$$\text{ТП} = \frac{D_3 - D_6}{D_6} \times 100\% \quad (1.6)$$

де D_3 – доходи звітнього періоду;

D_6 – доходи базисного періоду.

е) Структура доходів (d_i) підприємства:

$$d_i = \frac{D_i}{D} \quad (1.7)$$

де D_i – сума доходів підприємства i -го виду;

D – сума доходів підприємства.

Вивчення структури доходів полягає в розрахунку і аналізі питомої ваги кожної групи доходів у загальній сумі доходів. Більш детальний аналіз структури доходів проводиться шляхом визначення кожного виду доходу у відповідній йому групі доходів.

Методика аналізу динаміки доходів полягає у вивченні абсолютного приросту, темпів зростання і приросту кожного виду доходів підприємства і доходів підприємства в цілому. Більш детальний аналіз доходів слід проводити в розрізі видів діяльності.

Методика аналізу доходів від поточної діяльності ґрунтується на аналізі доходів від реалізації продукції, а також інших доходів від поточної діяльності в розрізі їх видів.

При аналізі доходів від реалізації доцільно виявити причини відхилень показників від плану задля збільшення доходів у подальшій діяльності, проаналізувавши фактори, які мають значний вплив на обсяг реалізації:

а) фактори виробництва;

б) ті, що виникають на стадії збуту чи транспортування;

- в) які залежать від маркетингової діяльності;
- г) деякі фінансові фактори.

Методика аналізу доходів від інвестиційної діяльності ґрунтується на вивченні складу, структури і динаміки кожної групи доходів в загальній сумі доходів по інвестиційній діяльності.

Так як прибуток за інвестиційної діяльності визначається як різниця між доходами і витратами по інвестиційній діяльності важливе значення набуває вивчення впливу доходів і витрат на показник прибутку по інвестиційної діяльності.

Аналіз доходів по фінансовій діяльності полягає у вивченні складу, структури і динаміки доходів по фінансовій діяльності як в цілому, так і в розрізі їх груп. Також доцільно провести аналіз впливу доходів і витрат по фінансовій діяльності на прибуток від фінансової діяльності.

Досліджуючи методику аналізу доходів підприємства було наведено основні складові необхідні для його здійснення. На основі них можна виділити такі основні задачі, які сприятимуть ефективному аналізу доходів суб'єкта господарювання:

- оцінка виконання плану, динаміки та структури суб'єкта господарювання;
- оцінка факторів, що впливають на формування доходів;
- знаходження резервів зниження витрат та збільшення доходів;
- здійснення заходів пов'язаних з використанням таких резервів.

Правильно визначена методика аналізу доходів дасть змогу оцінити ефективність діяльності суб'єкта господарювання, підвищити рентабельність та забезпечити в подальшому умови при яких діяльність підприємства буде беззбитковою.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ХІМБУД-2»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Об'єктом дослідження є ТОВ «Хімбуд-2», це юридична особа з моменту її державної реєстрації. У власній діяльності керується законодавством України, Установчим договором та Статутом.

Товариство має самостійний баланс, поточні та інші, у тому числі валютні рахунки в банківських установах, печатку зі своїм найменуванням та символікою, кутовий та інший штамп, фірмовий знак та інші реквізити.

Товариство існує для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, торгівельно-закупівельної діяльності метою якого є отримання прибутку і реалізації економічних інтересів учасників Товариства та членів трудового колективу.

Товариство здійснює такі види діяльності:

- загальнобудівельні, ремонтні, монтажні, роботи;
- виробництво будівельних матеріалів, будівництво та реконструкція будинків та приміщень;
- проектні роботи, будівництво та монтаж інженерних і транспортних мереж;
- послуги з експлуатації будинків;
- послуги по проведенню монтажних та ремонтних робіт по обслуговуванню та експлуатації машин, обладнання;
- зведення несучих та огорожуючих конструкцій будівель і споруд.

ТОВ веде бухгалтерський облік результатів своєї роботи в бухгалтерії. Облік ведеться безперервно з дня реєстрації. Ведення обліку базується на основних принципах бухгалтерського обліку відповідно обраної облікової політики. Ведення обліку відбувається з дотриманням єдиних методологічних засад

Майно Товариства складають основні фонди та оборотні засоби, а також інші засоби, що належать йому на праві власності, вартість яких відбивається в самостійному балансі.

Товариство є власником майна, яке учасники віддали йому у власність; продукції, яка була виготовлена Товариством під час господарської діяльності; отриманих доходів.

Статутний фонд сформований із внесків учасників у розмірі 18500 (вісімнадцять тисяч п'ятсот) гривень. Вкладами учасників можуть бути матеріальні цінності, цінні папери, майнові права, а також грошові кошти.

Товариством сформований резервний(страховий) фонд у сумі 25% Статутного капіталу. Його створюють за рахунок щорічних відрахувань від суми чистого прибутку до досягнутого фондом вказаного розміру. Сума відрахувань щороку в резервний фонд становить 5% чистого прибутку.

Керівництво діяльністю ТОВ «Хімбуд-2» здійснює Директор, структурним відділом є бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером.

При проведенні аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства необхідно дослідити як відбуваються динамічні зміни фінансово-економічних показників. Даний аналіз наведений у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Хімбуд-2» за 2016-2018 рр.

Показники	Роки			Середній абсолютний приріст
	2016	2017	2018	
Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	5684,5	8694,9	13223,4	3769,45
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	5674,2	8687,2	13197,3	3761,55
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	5164,3	8032,0	12273,2	3554,45
Чистий прибуток(збиток) підприємства, тис. грн.	52,0	-24,3	112,0	30

Валюта балансу, тис. грн.	1546,5	2468,2	2932,8	693,15
Власний капітал, тис. грн.	765,8	916,7	1028,7	131,45
Власні оборотні кошти, тис. грн.	658,3	715,6	838,3	90
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	1241,2	1407,00	1763,5	261,15
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	544,6	1045,9	824,6	140

Дані аналізу фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Хімбуд-2» показують, що в 2018 р. підприємство покращило своє становище в порівнянні з попередніми роками і дохід від реалізації продукції становив 13223,4 тис. грн.. Проте значно зросла собівартість реалізованої продукції, середній абсолютний приріст якої за весь досліджуваний період становить 3554,45 тис. грн. Негативним фактором є зростання кредиторської заборгованості підприємства, яка у 2018 році становить 1763,5 тис. грн, що значно більше в порівнянні з 2016 роком, але незважаючи на це підприємство після 2017 року, в якому воно мало збиток у розмірі 24,3 тис. грн, стало прибутковим і в 2018 році його чистий прибуток становив 112 тис. грн.

Фінансовий стан ТОВ «Хімбуд-2» оцінимо з використанням низки показників, які найповніше і достеменно будуть характеризувати фінансово-господарський стан суб'єкта господарювання. Виходячи з мети даного аналізу можна виокремити основні показники які треба дослідити за такими ознаками:

- майновий стан підприємства;
- прибутковість;
- ліквідність та платоспроможність;
- фінансова стійкість;
- ділова активність;
- рентабельність.

Надаючи оцінку майновому стану ТОВ «Хімбуд-2» використаємо п'ять головних показників, які наведені в таблиці 2.2. Проведений аналіз допоможе визначити достатність оновлення основних засобів суб'єкта господарювання сучасними технологіями, вчасність підприємства позбавлення від фізично і морально застарілого обладнання та оцінити загалом ефективність

використання майна Товариства.

Таблиця 2.2 – Показники майнового стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «Хімбуд-2» за 2016-2018 рр.

Показники	Роки			Середній темп приросту
	2016	2017	2018	
Коефіцієнт зносу	0,73	0,75	0,78	3,37
Коефіцієнт вибуття	0,92	0,94	0,97	2,68
Коефіцієнт оновлення	1,02	1,02	1,03	0,49
Фондовіддача	10,21	13,54	15,88	24,71
Фондоємкість	0,02	0,03	0,06	73,21

Аналізуючи показники майнового стану та ефективності використання основних засобів слід зазначити, що коефіцієнт оновлення основних засобів у 2018 році збільшився в порівнянні з 2016 роком і середній темп приросту становив 0,49%, що свідчить про частіше введення нового обладнання. Коефіцієнт вибуття у 2018 році становить 0,97 і є меншим за коефіцієнт оновлення, і це вказує на те, що частка основних засобів які оновилися перевищує частку вибутих засобів на підприємстві. Середній темп приросту коефіцієнта зносу 3,37% і він має тенденцію зростання, для підприємства це є негативною зміною, адже вона характеризує погіршення стану матеріально-технічної бази. Показник фондовіддачі збільшувався протягом досліджуваного періоду і в 2018 році становив 15,88 і характеризує забезпеченість підприємства основними виробничими фондами.

Розглянемо показники платоспроможності і ліквідності на прикладі даних таблиці 2.3.

Під ліквідністю розуміють здатність активу швидко перетворюватися в грошові кошти не втрачаючи своєї ринкової вартості. При оцінці ліквідності проаналізуємо чи має ТОВ «Хімбуд-2» достатню кількість оборотних коштів аби покрити свої поточні зобов'язання.

Таблиця 2.3 – Показники ліквідності та платоспроможності підприємства за 2016-2018 рр.

Показники	Роки			Середній темп приросту
	2016	2017	2018	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,11	0,12	0,10	-4,65
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,62	0,8	0,54	-6,67
Коефіцієнт покриття	0,41	1,46	1,44	87,41
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	624,3	715,6	838,3	15,88

Аналізуючи показники ліквідності та платоспроможності, зазначимо, що коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2018 році має значення 0,10, що відповідає нормативному і означає можливість погашення короткострокової заборгованості підприємством ТОВ „Хімбуд-2” найближчим часом, хоч і має тенденцію зниження протягом останніх років. Коефіцієнт покриття відповідає нормі і у 2018 році становить 1,44, це вказує на те, що в підприємства досить оборотних коштів, які можуть бути використані їм для погашення своїх короткострокових зобов'язань. Негативним фактором є зниження коефіцієнту швидкої ліквідності який перебував у межах норми в 2016-2017роках, проте зменшився в 2018 році і становив 0,54, що може означати ризик, який наближається, неможливості підприємства покрити всі кредити.

Дані аналізу фінансової стійкості підприємства наведені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Показники фінансової стійкості підприємства за 2016-2018 рр.

Показники	Роки			Середній темп приросту
	2016	2017	2018	
Коефіцієнт автономії	0,33	0,37	0,35	2,99
Коефіцієнт фінансової залежності	2,71	2,69	2,85	2,55
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,73	0,78	0,81	5,34

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,29	0,32	0,31	3,39
---	------	------	------	------

Отже, проаналізувавши показники фінансової стійкості підприємства видно, що досить негативним показником є коефіцієнт автономії, який протягом 2016-2018 років має значення менше нормативного і в 2018 році становить 0,35, а це означає, що всі зобов'язання підприємства не можуть бути покриті його власними коштами. Коефіцієнт фінансової незалежності протягом 2016-2018 років має значення більше нормативного і при цьому має тенденцію зростання 2,55%, що є негативним явищем для підприємства і свідчить про збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства і втрату фінансової незалежності. Проте коефіцієнт маневреності власного капіталу, який становить у 2018 році 0,81 і має тенденцію зростання свідчить про достатню гнучкість у використанні власного капіталу.

Далі розглянемо показники ділової активності, які відображають швидкість обертання матеріальних запасів підприємства, його активів, розрахунків з зі своїми контрагентами та ін. (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Показники ділової активності підприємства за 2016-2018 рр.

Показники	Роки			Середній темп росту (приросту)
	2016	2017	2018	
Коефіцієнт обертання матеріальних запасів	7,63	8,75	8,91	8,06
Коефіцієнт обертання активів	3,95	4,53	4,89	11,26
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	7,8	8,12	8,33	3,34
Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості	13,9	14,01	14,11	0,75
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	11,21	12,4	13,57	10,02
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	10,21	13,54	15,88	24,71

Проведений аналіз ділової активності свідчить про стійке фінансове становище підприємства, оскільки коефіцієнт обертання матеріальних запасів високий і в 2018 році становив 8,91, при цьому темп росту 8,06% що свідчить про високу ліквідну структуру оборотних активів. Про постійну оптимізацію роботи підприємства в сфері будівництва свідчить коефіцієнт оборотності власного капіталу, оскільки він має високий показник у 2018 році – 13,57, при цьому середній темп росту становить 10,02%. Також зростання коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості на 3,34%, який має значення у 2018 році – 8,33, свідчить про збільшення швидкості оплати заборгованості підприємства, що позитивно впливає на діяльність підприємства.

Важливою складовою аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства є оцінка його рентабельності (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 - Показники рентабельності підприємства за 2016-2018 рр. %

Показники	Роки			Середній темп приросту
	2016	2017	2018	
Рентабельність активів	0,03	0,03	0,04	15,47
Рентабельність виробництва продукції	0,01	0,02	0,01	0,00
Рентабельність власного капіталу	0,11	0,09	0,12	4,45
Рентабельність продажу	0,02	0,02	0,01	-29,29

Із даних таблиці можна констатувати, що діяльність підприємства впродовж періоду дослідження була прибутковою. Про це свідчить збільшення у 2018 році показника рентабельності власного капіталу, який становив 0,12, що показує досить ефективне використання підприємством власного капіталу. Показник рентабельності продажу хоч і має тенденцію зниження в 2018 році в порівнянні з попередніми роками, проте має показник більше норми 0,01, що свідчить про зниження частки витрат у ціні підприємства й про підвищення попиту на продукцію. Показник

рентабельності активів показує ефективність їх використання підприємством, оскільки він має високий темп приросту – 15,47% і має значення у 2018 році 0,04, що відповідає нормі.

Проведений аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за три роки свідчить про задовільне функціонування та прибуткову діяльність підприємства, хоча і спостерігається зростання фінансової залежності від позикових коштів для подальшої діяльності підприємства. Загальна ситуація була цілком задовільною станом на 2018 рік, і свідчить про те, що в підприємства досить оборотних коштів, які можуть бути використані ним для погашення своїх короткострокових зобов'язань, але існує ризик неможливості підприємства покрити всі кредити. Основною причиною є те, що всі зобов'язання підприємство не зможе покрити власними коштами, а отже може свідчити про зростання частки позикових коштів у фінансуванні підприємства і втрату фінансової незалежності у майбутньому.

Таким чином, отримані дані свідчать про невисоку спроможність ТОВ «Хімбуд-2» розширювати виробництво і покривати боргові зобов'язання. Разом з тим товариство має високі показники ділової активності і попиту на свої послуги, тому необхідно знайти шляхи задля покращення його фінансового стану з метою збереження ефективного функціонування.

2.2 Організація обліку доходів основної діяльності

В обліковій політиці ТОВ «Хімбуд-2» зазначено, що доходи визнаються одночасно з витратами. Головним доходом підприємства є дохід від основної діяльності під час надання різних послуг, виконання робіт.

Формування доходів від реалізації продукції ТОВ «Хімбуд-2» відбувається у первинному обліку, оскільки це перша стадія реєстрації певних операцій, що відображують господарські процеси і явища на підприємстві. Облік доходів від реалізації здійснюється на підставі таких бухгалтерських документів:

- Акт виконаних робіт (наданих послуг);
- Прибутковий касовий ордер;
- Рахунок-фактура;
- Виписка банку;
- Товарно-транспортна накладна;
- Накладна вимога на відпуск матеріалів;
- Розрахунок (довідка) бухгалтерії.

Аналітичний облік доходів від реалізації ведуть за видами (групами) продукції, регіонами збуту та іншими напрямками, які визначають на підприємстві.

Для того щоб підсумувати всю інформацію про доходи від основної діяльності підприємство використовує рахунок 70 «Доходи від реалізації» із субрахунками, які слугують для визначення в обліку одержаних фінансових результатів після їх відображення у нерозривному зв'язку з відповідними рахунками витрат 8 і 9 класу (Таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – Відповідність рахунків доходів і витрат при визначенні фінансового результату основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2»

Вид діяльності	Господарські операції	Дохід	Витрати 8 клас	Витрати 9 клас
Основна	Реалізація товарів, робіт, послуг	701, 702, 703, 704	80, 81, 82, 83	90, 91, 92, 93

Рахунок 70 «Доходи від реалізації» слугує для підсумовування інформації про доходи від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг. На підприємстві по кредиту рахунку 70 відображають збільшення доходу від реалізації, а по дебету – суми непрямих податків (акцизного збору, ПДВ) та списання доходів в порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». Дане відтворення інформації на рахунках 7 класу обов'язково має бути підтверджене документально. Отже такі записи суб'єкт господарювання робить за наявності відповідних первинних документів з обліку доходів від

реалізації.

Під час здійснення господарської діяльності основний дохід ТОВ «Хімбуд-2» отримує від виконання будівельних робіт та надання послуг, для якого призначений субрахунок 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг». Розглянемо господарські операції з відображення доходу від реалізації виконаних робіт ТОВ «Хімбуд-2», здійснені на основі Акту виконаних робіт (будівельно-монтажні роботи на суму 20000 грн, фактична собівартість 12000 грн, адміністративні витрати замовника становили 200грн), які наведено в таблиці 2.8, та визначимо фінансовий результат.

Таблиця 2.8 – Відображення в обліку доходів від реалізації виконаних робіт ТОВ «Хімбуд-2»

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Підписано акт виконаних робіт	361	703	30000
2	Відображено ПДВ	703	641	5000
3	Списано фактичну собівартість виконаних робіт	903	23	11000
4	Відображено чистий дохід	703	791	25000
5	Списано адміністративні витрати	791	92	180
6	Зараховано кошти на рахунок	311	361	30000
7	Відображено собівартість виконаних робіт	791	903	11000
	Фінансовий результат (сальдо по рахунку 791)			13820

Виконання робіт ТОВ «Хімбуд-2» може здійснювати з попередньо отриманим авансом від замовника, з цілями закупівлі матеріалів. У такому разі суб'єкт господарювання в обліку використовує субрахунок 681 «Розрахунки за авансами одержаними» для відображення сум які надійшли. Господарські операції з відображення доходу від реалізації виконаних робіт на основі даних таблиці 2.8 за умови попередньо отриманого авансу (в розмірі 6000 грн) матимуть вигляд наведений в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Відображення в обліку доходів від реалізації виконаних робіт ТОВ «Хімбуд-2» з попередньо отриманим авансом

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано аванс	311	681	6000
2	Відображено ПДВ	643	641	1000
3	Підписано акт виконаних робіт	361	703	30000
4	Відображено ПДВ	703 641	641 643	5000 1000
5	Списано фактичну собівартість виконаних робіт	903	23	11000
6	Відображено чистий дохід	703	791	25000
7	Списано адміністративні витрати	791	92	180
8	Відображено собівартість виконаних робіт	791	903	11000
9	Зараховано кошти на рахунок	311	361	24000
10	Закриття рахунку «Аванси отримані»	361	681	6000
	Фінансовий результат (сальдо по рахунку 791)			13820

Для відображення доходу від реалізації продукції ТОВ «Хімбуд-2» використовує субрахунок 701 «Дохід від реалізації готової продукції», господарські операції з обліку наведені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Відображення в обліку доходів від реалізації продукції ТОВ «Хімбуд-2» на умовах послідувочої оплати

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Реалізовано продукцію покупцеві	36	701	990
2	Відображено ПДВ	701	64	165
3	Надійшли кошти від покупця	31	36	990
4	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації	701	79	825

ТОВ «Хімбуд-2» може здійснювати реалізацію продукції на умовах попередньої оплати 100%. Тоді на рахунках обліку дохід від реалізації буде відображатись так, як наведено в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Відображення в обліку доходів від реалізації продукції ТОВ «Хімбуд-2» на умовах попередньої оплати 100%

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано аванс від покупця за продукцію	31	371	2460
2	Відображено ПДВ	643	641	410
3	Відвантажено продукцію покупцеві	36	701	2460
4	Відображено ПДВ	701	64	410
5	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації	701	79	2050
6	Взаємозалік заборгованості	371	36	2460

Підприємство також може здійснювати реалізацію продукції на умовах попередньої оплати 50% (Таблиця 2.12).

Таблиця 2.12 – Відображення в обліку доходів від реалізації продукції ТОВ «Хімбуд-2» на умовах попередньої оплати 50%

№	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	Отримано аванс від покупця за продукцію	31	371	2100
2	Відображено ПДВ	643	641	350
3	Відвантажено продукцію покупцеві	36	701	4200
4	Відображено ПДВ	701	643	700
5	Надійшли кошти від покупця	31	36	2100
6	Взаємозалік заборгованості	371	36	2100
7	Відображено ПДВ	643	641	350
8	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації	701	79	3500

Дані доходів від реалізації готової продукції суб'єкта господарювання узагальнюють у журналі № 6 "Облік доходів і результатів діяльності". Визнану суму доходів основної діяльності в даному журналі відображають у графі 3. Всю інформацію з журналу в кінці місяця заносять до головної книги, де згодом підраховують обороти по дебету та кредиту кожного рахунка. Її використовують для того, щоб узагальнити дані журналів-ордерів,

та зробити взаємну перевірку записів на окремих рахунках та складання звітності. У ній відображають початкове сальдо, а також поточні обороти і сальдо на кінець звітного періоду за кожним субрахунком. Відповідно до методу подвійного запису суми дебетового та кредитового оборотів, а також дебетового і кредитового сальдо мають бути рівними відповідно.

Окрім цього на підприємстві використовується комп'ютерна форма обробки інформації з використанням програми «1С:Підприємство», за допомогою якої збираються і систематизуються дані первинних документів, необхідні для синтетичного і аналітичного обліку.

Дані про доходи від основної діяльності звітного періоду у ТОВ «Хімбуд-2» наводять у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) за формою № 2. Занесення даних про дохід від основної діяльності у Звіт про фінансові результати і відповідність реєстрів бухгалтерського обліку його рядкам наведено в табл. 2.13.

Таблиця 2.13. – Заповнення інформації про доходи від основної діяльності у Звіті про фінансові результати

Стаття	Код рядка	Джерело інформації	Додатково
Розділ I. Фінансові результати			
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	Обороти по дебету субрахунків 701, 702 і 703 з кредитом 791 мінус оборот по кредиту субрахунку 704 з дебетом 791	чистий дохід від реалізації відтворюють з вирахуванням: — знижок, що були надані; — суми проданих у минулому товарів, які були повернені; — непрямих податків; — різних податків і зборів, які виплачують з обороту.

Отже, стан організації обліку доходів від основної діяльності підприємства залежить від правильного і повного документального оформлення, а також своєчасного відображення в реєстрах обліку доходів та результатів діяльності, вчасного отримання інформації про доходи, яка буде

найбільш вірогідною. Процес документування є однією з найскладніших та найважливіших ділянок обліку доходів від реалізації. Від нього залежить визнання доходів та їх відображення у звітності. ТОВ «Хімбуд-2» у своїй діяльності поряд з журнальною формою ведення обліку використовує автоматизовану, що дозволяє прискорити обробку облікової інформації, а також правильно та точно здійснити облік доходів від основної діяльності і відобразити фінансовий результат підприємства.

2.3 Аналіз доходів основної діяльності підприємства

Під час загальної оцінки діяльності ТОВ «Хімбуд-2» аналіз доходів основної діяльності має особливо важливе значення, оскільки доходи мають прямий вплив на формування загального фінансового результату підприємства. Проведемо аналіз доходів основної діяльності обраного підприємства з метою пошуку шляхів збільшення доходів та скорочення витрат підприємства.

Проаналізуємо структуру доходів ТОВ «Хімбуд-2» за 2016–2018 рр. в таблиці 2.14, визначивши питому вагу доходів від основної діяльності в їх загальному обсязі, а також абсолютне та відносне відхилення. При цьому звернемо увагу на вплив на фінансовий результат різноманітних чинників.

Таблиця 2.14 - Структура доходів діяльності ТОВ «Хімбуд-2» за 2016–2018 рр.

Статті доходів	2016 рік		2017 рік		2018 рік		Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %
	тис. грн.	Структура%	тис. грн.	Структура,%	тис. грн.	Структура%		
Чистий дохід від реалізації	5674,2	99,72	8687,2	99,91	13197,3	99,8	7523,1	132,58
Інші операційні доходи	3,2	0,06	6,3	0,07	4,4	0,03	1,2	37,50

Інші доходи	12,6	0,22	1,4	0,02	21,7	0,16	9,1	72,22
Разом доходи	5690,0	100	8694,9	100	13223,4	100	7533,4	132,40
Фінансовий результат	56,0	–	-20,6	–	112,0	–	56,0	100,00

Як бачимо за результатами аналізу, основна діяльність ТОВ «Хімбуд-2» забезпечує найбільшу частину його доходів – частка інших операційних доходів в загальній їх кількості не перевищувала 0,07% у 2017 році та становила 0,03% у 2018 році. Фінансовий результат від операційної діяльності у 2018 р. суттєво змінився і становив 112 тис. грн., в порівнянні з 2017 роком, коли підприємство мало збиток у розмірі 20,6 тис. грн. Дохід від реалізації готової продукції забезпечує 99,80% усіх доходів підприємства. За звітний період його величина збільшилася на 7523,1 тис. грн, що вплинуло на збільшення фінансового результату на 56 тис. грн., що є позитивною тенденцією для підприємства.

ТОВ «Хімбуд-2» проводить планування основних показників діяльності. У подальшому на підприємстві проводиться контроль виконання плану показників основної діяльності та виявлення причин відхилень від плану. Проведемо аналіз виконання фінансового плану за 2018 рік у таблиці 2.15 наступної форми.

Таблиця 2.15 - Аналіз виконання фінансового плану показників основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2» за 2018 рік

Показник	План тис.грн.	Факт тис.грн.	Відхилення тис.грн.	% виконання плану
Дохід від реалізації продукції, тис. грн.	12853,0	13223,4	370,4	102,88
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	12640,0	13197,3	557,3	104,41
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	11510,0	12273,2	763,2	106,63
Чистий прибуток(збиток) підприємства, тис. грн.	100,0	112,0	12,0	112,00

З даних таблиці видно, що планові показники у більшості випадків для сум доходів були виконані та перевиконані у частині чистого доходу від реалізації – на 4,41%, що свідчить про добре налагоджену діяльність підприємства за 2018 рік. Оскільки збільшилася сума доходу від реалізації на 370,4тис.грн., зрозумілим є пропорційне збільшення і собівартості реалізованої продукції на 6,63%, що не є позитивним явищем. При цьому чистий прибуток у 2018 році становив 112 тис.грн, що на 12% перевищує виконання плану і свідчить про ефективну діяльність підприємства.

Доходи від основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2» є головним джерелом отримання прибутку. Ефективність діяльності підприємства і його прибутковості вимірюють показниками рентабельності і вони є обов'язковими елементами аналізу на підприємстві. Тому для аналізу доходів основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2» проведемо розрахунок показників рентабельності за формулами:

а) Рентабельність продукції за прибутком від реалізації(R_Q^p):

$$R_Q^p = \frac{\text{Пр}}{\text{ЧД}} \times 100\% \quad (2.1)$$

де Пр – прибуток від реалізації;

ЧД – чистий дохід від реалізації.

б) Рентабельність продукції за чистим прибутком($R_Q^{\text{чП}}$):

$$R_Q^{\text{чП}} = \frac{\text{Пч}}{\text{ЧД}} \times 100\% \quad (2.2)$$

де Пч – чистий прибуток;

ЧД – чистий дохід від реалізації.

в) Рентабельність активів за прибутком від реалізації (R_a^p):

$$R_a^p = \frac{\Pi_{\text{звич}}}{\text{ВБ}} \times 100\% \quad (2.3)$$

де $\Pi_{\text{звич}}$ – прибуток від звичайної діяльності;

ВБ – валюта балансу.

г) Рентабельність активів за чистим прибутком ($R_a^{\text{чП}}$):

$$R_a^{\text{чП}} = \frac{\Pi_{\text{ч}}}{\text{ВБ}} \times 100\% \quad (2.4)$$

де $\Pi_{\text{ч}}$ – чистий прибуток;

ВБ – валюта балансу.

А також для оцінки швидкості росту доходів підприємства доцільно провести оцінку коефіцієнтів росту доходів. Дані коефіцієнти розраховують за результатами останніх років за формулами:

а) Ланцюгові коефіцієнти росту доходів ($K_{\text{л}}$):

$$K_{\text{л}} = \frac{y_i}{y_{i-1}} \quad (2.5)$$

де y_i – доходи звітного періоду;

y_{i-1} – доходи попереднього періоду.

б) Базисні коефіцієнти росту доходів ($K_{\text{б}}$):

$$K_{\text{б}} = \frac{y_i}{y_0} \quad (2.6)$$

де y_i – доходи звітного періоду;

Y_0 – доходи базового періоду.

Збільшення коефіцієнтів зростання доходів, свідчить про ефективне використання активів, а його зменшення – про можливість втрати платоспроможності.

Отримані результати даних показників представлено в таблиці 2.16.

Таблиця 2.16 – Показники рентабельності основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2» за 2016-2018рр.

Показник	2016	2017	2018	Середній темп приросту
Рентабельність продукції за прибутком від реалізації	8,99	7,54	7,00	-11,76
Рентабельність продукції за чистим прибутком	0,92	-0,28	0,85	-3,88
Рентабельність активів за прибутком від реалізації	3,36	-0,7	4,54	16,24
Рентабельність активів за чистим прибутком	3,36	-0,83	4,54	16,24
Коефіцієнт росту доходів від основної діяльності	1,19	1,53	1,52	12,99

З аналізу показника рентабельності активів за прибутком від реалізації який у 2018 році становить 4,54 видно, що використання всього майна підприємства протягом року було досить ефективним, оскільки у 2017 році цей показник був дуже низьким і становив -0,7, а показник рентабельності активів за чистим прибутком який становив -0,83, свідчить про неефективність використання всього майна підприємства після сплати податку на прибуток у 2017 році, проте у 2018 році він збільшився і становив 4,54, що є позитивним для діяльності підприємства. При цьому протягом 2016-2018 рр. спостерігається зниження цін при постійних витратах на виробництво, тобто при зниженні попиту на продукцію ТОВ «Хімбуд-2». Про це свідчить показник рентабельності продукції за прибутком від реалізації, який має тенденцію зниження на 11,76% протягом досліджуваного

періоду.

Аналізуючи коефіцієнти росту доходів можна зазначити, що середній темп приросту за 2016-2018 роки становив 12,99%, що є позитивною тенденцією. Найбільшого значення показник набув у 2017 році і становив 1,53, що свідчить про ефективне використання активів протягом звітного року, проте у 2018 році він дещо зменшився до 1,52, а це означає зниження платоспроможності підприємства за останній період.

В цілому аналіз доходів основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2» показав, що діяльність підприємства з виробництва і реалізації продукції протягом 2016–2018 рр. була досить ефективною, чистий дохід від реалізації за весь досліджуваний період зростав, і в 2018 році становив 13197,3 тис.грн. що займає 99,8% в загальній структурі доходів підприємства. Це позитивно вплинуло на фінансовий результат, який отримало підприємство в 2018 році, а саме 112 тис. грн.. Як видно з аналізу у 2017 році суб'єкт господарювання зазнав збитків у розмірі 20,6 тис.грн., проте реалізував продукції розмір чистого доходу якої становив 8687,2 тис.грн що становить 99,91% від загальних доходів, що свідчить про добре налагоджену діяльність підприємства з реалізації, але мав місце збиток, оскільки в умовах низького попиту при постійних витратах на виробництво спостерігалось зниження цін на продукцію, про що свідчить показник рентабельності продукції за прибутком від реалізації, який має тенденцію зниження на 11,76% протягом досліджуваного періоду. Загалом коефіцієнт росту доходів від основної діяльності протягом всього періоду зростав на 12,99%, аналіз планових показників у 2018 році свідчить про те, що на кінець досліджуваного періоду підприємство є прибутковим, а відсоток перевиконання плану доходів від реалізації продукції становив 2.88%.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ДОХОДІВ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1 Напрями вдосконалення організації обліку доходів

Проведений аналіз діяльності ТОВ «Хімбуд-2» показав, що на підприємстві організація обліку доходів здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства. Але було виявлено недоліки під час визнання доходів від основної діяльності. У П(С)БО 15 зазначено, що відображення доходу потребує того, щоб продавець мав упевненість у збільшенні економічних вигод в наслідок продажу, а отже, якщо він не має впевненості в оплаті відвантаженої продукції то не має права визнавати дохід під час відвантаження. При цьому якщо невпевненість в оплаті за продукцію має місце у відповідному первинному документі (у доповідній записці відділу збуту або інших), то бухгалтер має якимось чином відобразити дану операцію. Оскільки продукція вже була відвантажена, то її слід списувати з балансу. З іншого боку – про визнання дебіторської заборгованості свідчать відвантажувальні документи, а також договори купівлі-продаж. Разом з тим, у П(С)БО 10 зазначається про відображення дебіторської заборгованості в момент відображення доходу, який не можна відобразити оскільки існує невпевненість в оплаті. Пропонуємо застосувати на підприємстві методи світового досвіду, які використовують в разі, коли не можна визначити величину або немає гарантії в оплаті продукції (Таблиця 3.1).

Таблиця 3.1 – Методи відображення доходу в умовах ризику несплати коштів за продукцію

Методи	Визнання доходу	Характеристика
Метод продажу в розстрочку	Визнається саме в той період, в якому надійшли кошти, а не в	При відвантаженні продукції списується повна вартість з балансу, на суму якої визнається дебіторська заборгованість. Разом з тим, на суму нарахованої націнки в обліку відображають

	момент реалізації.	відстрочений дохід. А вже при надходження коштів від покупця визнається дохід у сумі платежу, який надійшов, і пропорційно з ним списується націнка.
Метод відшкодування витрат	Визнається в момент, коли надходження від покупця повністю відшкодують собівартість відвантажених товарів.	Характеризується тим, що перш ніж відобразити прибуток, компенсуються всі затрати. Відстрочений прибуток визнають лише після сплати всіх платежів. Якщо вони надійшли не в повній мірі, визнаний прибуток буде менше відстроченого на суму платежів, які не було виплачено. Метод застосовують для операцій, з високим рівнем ризику.

Застосування даних методів при реалізації продукції ТОВ «Хімбуд-2» забезпечить зниження ризиків пов'язаних з правом власності, а також дасть змогу точно та вчасно відобразити дохід від основної діяльності в обліку.

Так само підприємство отримує кошти після прийняття замовником будівельних об'єктів за довгостроковими будівельними контрактами, в яких не зазначається поетапне виконання робіт. У такому випадку доходи визнаються у звітності в періоді завершення будівництва, а витрати, які були здійснені до того часу, відображають як незавершене виробництво. Такий метод є незручним, тому що при цьому зростають обсяги незавершеного виробництва і може бути брак коштів, що призведе до труднощів, пов'язаних з виконанням своїх зобов'язань перед замовником (Додаток Д).

Пропонуємо застосовувати метод «ступеня завершеності робіт», який передбачений МСБО 11 «Будівельні контракти», за яким виконавець має нараховувати доходи в кожному періоді до прийняття замовником виконаних робіт. Використання даного методу може здаватись недоцільним з точки зору того, що при оцінці доходу використовують не фактичний прибуток, а розрахунковий, але за довгостроковим будівельним договором, в якому зазначається поетапне виконання робіт, при використанні такого методу можна порівнювати отримані доходи і витрати, які підприємство має на певному етапі виконання робіт. Таким чином, застосування практики міжнародного досвіду надасть змогу забезпечити підприємство необхідною

кількістю інформації про ступінь виконання робіт за договором, а також про результати його діяльності за певний період.

Також здійснений аналіз організації обліку на підприємстві показав, що дохід від реалізації у ТОВ «Хімбуд-2» відображають згідно вимог законодавства такою кореспонденцією:

Дебет рахунка 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» з Кредитом рахунка 70 «Дохід від реалізації».

Надалі з доходу вираховують ту частину, яка підприємству не належить (ПДВ, акциз та інше). Так само відбувається відображення доходу і у Звіті про фінансові результати.

Тому пропонуємо полегшити відображення даних операцій у такий спосіб:

Дебет рахунка 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» (підсумок суми заборгованості) у кореспонденції з Кредитом рахунка 70 «Дохід від реалізації» (сума чистого доходу від реалізації) та Кредитом рахунка 643 «Податкове зобов'язання».

Відповідно за цією ж схемою краще було б робити записи і в Звіті про фінансові результати.

Важливе значення для основної діяльності підприємства при відображенні в обліку господарських фактів має аналітичний облік. Конкретизація інформації в детальному розрізі розкривається за допомогою відкриття аналітичних рахунків до певного синтетичного рахунку.

Дохід від реалізації виконаних робіт є джерелом фінансових ресурсів ТОВ «Хімбуд-2», тому відображення правдивої, своєчасної інформації щодо його обліку потребує детального аналізу та контролю, яких досягають за допомогою аналітичного обліку. Тому для удосконалення обліку доходів ТОВ «Хімбуд-2» пропонуємо доповнити робочий план рахунків до субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» в розрізі аналітичного обліку, який наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2. – Витяг з робочого плану рахунків ТОВ Хімбуд-2» в розрізі аналітичного обліку доходів

Аналітичні рахунки			
№	Види реалізованих робіт, послуг	№	Видами будівель, виконаних робіт і наданих послуг
703.10	Дохід від будівництва житлових будинків»	703.11	Дохід від будівництва багатоповерхових будинків
		703.12	Дохід від будівництва котеджів
703.20	«Дохід від будівництва об'єктів різного призначення»	703.21	Дохід від будівництва офісних будівель, магазинів
		703.22	Дохід від будівництва інших об'єктів
703.30	«Дохід від виконання реконструкції, реставрації та ремонту будівель»	703.31	Дохід від виконання реконструкції
		703.32	Дохід від виконання реставрації
703.40	«Дохід від здійснення проектних робіт»		В розрізі будівельних контрактів
703.50	«Дохід від наданих послуг»	703.51	Дохід від надання послуг з експлуатації будинків
		703.52	Дохід від надання послуг з проведення монтажних, або ремонтних робіт

Таким чином, підвищується аналітичність обліку доходів, виходячи з джерел їх виникнення, систематизується інформація про види діяльності, які забезпечують найбільшу частку доходу що допоможе прийняти ефективні управлінські рішення для подальшої діяльності підприємства.

Під час проведення аналізу доходів основної діяльності було удосконалено облік доходів від реалізації, запропоновано методи визнання доходів, розроблено аналітичні рахунки в Плані рахунків підприємства, які будуть враховувати галузеві особливості підприємства, а саме основну його діяльність та нададуть можливість розглядати рахунки з обліку доходів від реалізації виконаних робіт і послуг з аналітичної точки зору для перевірки достовірності записів за окремими рахунками і складання звітності.

Розроблена система аналітичних рахунків, враховує отримання різних за рівнем деталізації даних про об'єкти обліку.

3.2. Удосконалення методики аналізу та управління доходами

Дослідження методики аналізу доходів від основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2» показало, що аналіз на підприємстві здійснюється частково, що не дуже позитивно впливає на фінансово-економічні показники його діяльності. Основною причиною цього є недосконала система управління доходами на підприємстві. Пропонуємо запровадити здійснення управління доходами на таких етапах, які наведено на рисунку 3.1.

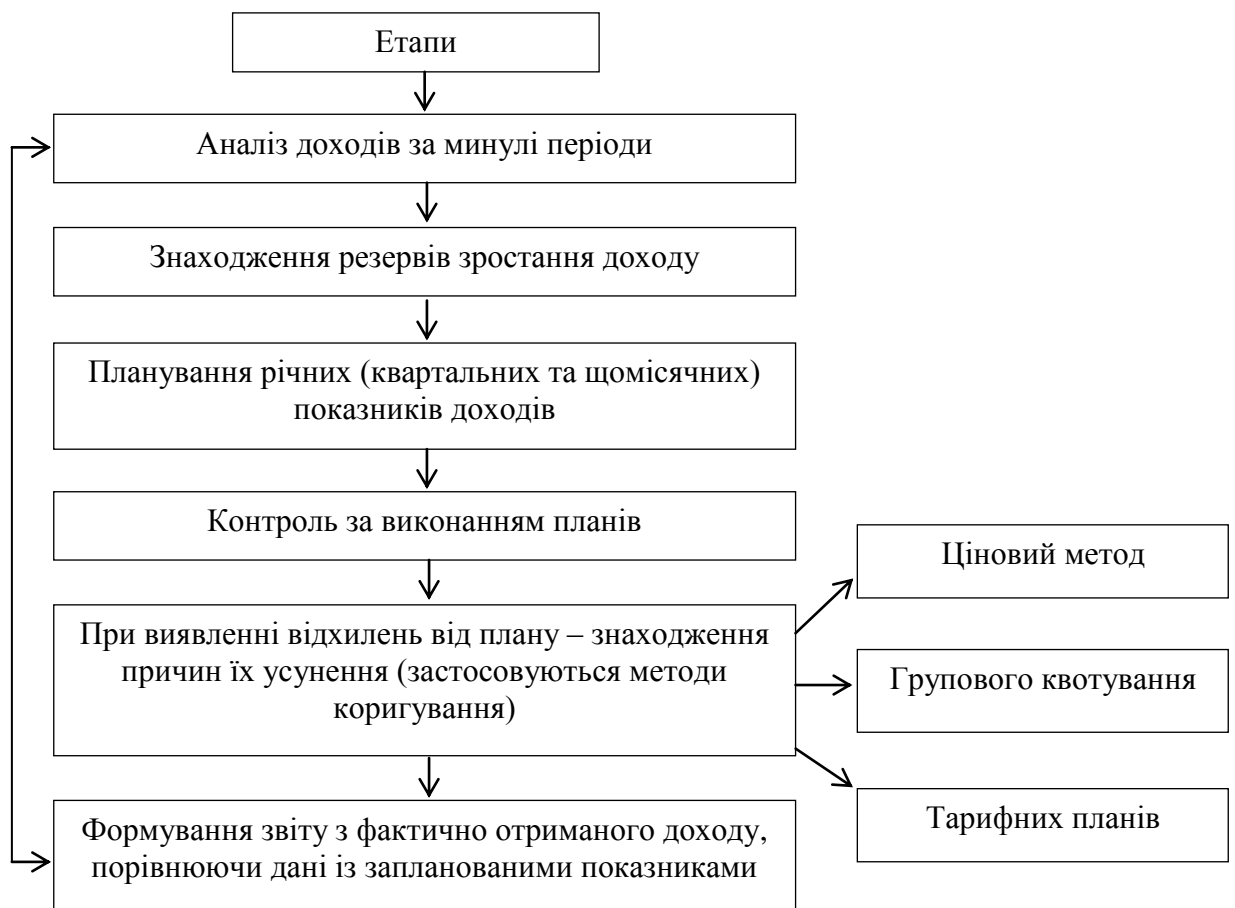

Рисунок 3.1 – Етапи управління доходами ТОВ «Хімбуд-2»

Важливим елементом при плануванні доходів від основної діяльності є

бюджетування. При плануванні найбільше приділяють увагу витратам, а доходи деталізуються в недостатній кількості, хоча вони є невід'ємним елементом визначення фінансових показників діяльності, а також слугують для створення подальшої стратегії діяльності на період, який прогнозується. Тому пропонуємо застосовувати розроблену форму бюджету доходів від основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2» з урахуванням запропонованих в попередньому підрозділі аналітичних рахунків, яку наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Бюджет доходів за місцем виникнення ТОВ «Хімбуд-2», тис. грн.

№	Стаття	Квартали				Всього
		I	II	III	IV	
1	Дохід від реалізації робіт і послуг	1200	2500	3000	1300	8000
1.1	Дохід від будівництва житлових будинків»	420	1250	1500	620	3790
1.1.1	Дохід від будівництва багатоповерхових будинків	300	715,5	840	385	2240,5
1.1.2	Дохід від будівництва котеджів	120	534,5	660	235	1549,5
1.2	Дохід від будівництва об'єктів різного призначення	250	600	700	310	1860
1.2.1	Дохід від будівництва офісних будівель, магазинів	146,5	354,5	380,5	220	1101,5
1.2.2	Дохід від будівництва інших об'єктів	103,5	245,5	319,5	90	758,5
1.3	Дохід від виконання реконструкції, реставрації та ремонту будівель	220	480	520	150	1370
1.3.1	Дохід від виконання реконструкції	140	280,5	310	95,5	826
1.3.2	Дохід від виконання реставрації	80	199,5	210	54,5	544
1.4	Дохід від здійснення проектних робіт	190	90	150	120	550
1.5	Дохід від наданих послуг	120	80	130	100	430
1.5.1	Дохід від надання послуг з експлуатації будинків	75	56,5	85	60	276,5
1.5.2	Дохід від надання послуг з проведення монтажних, або ремонтних робіт	45	23,5	45	40	153,5

Систематизація доходів за об'єктами реалізованих робіт стосовно конкретних будівельних договорів є важливою для того, щоб збільшити контроль за правильністю формування доходів, а також достовірного

визначення фінансового результату. Такий підхід забезпечить інформуванням користувачів про джерела надходження доходів а також про результати виконаних будівельних договорів.

Якщо були виявлені відхилення від запланованих показників доцільно застосувати методи коригування рівня доходу:

а) Ціновий – базується на реалізації продукції, робіт, послуг за цінами нижче своїх конкурентів;

б) Групового квотування – обмеження в обсягах продукції, що реалізуються за встановленою ціною;

в) Тарифних планів – для різних груп клієнтів встановлюють окремі реалізаційні ціни .

Окрім того, здійснений аналіз фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Хімбуд-2» показав, що у попередніх роках за високого рівня доходу від реалізації на підприємстві мали місце збитки, оскільки витрати перевищували доходи. З метою уникнення збиткової діяльності у подальшому пропонуємо розрахувати точку беззбитковості, тобто обсяг діяльності за якої доходи підприємства будуть відповідати сумі понесених витрат.

Точку беззбитковості у грошових одиницях (ТБ) виведемо з формули:

$$\text{Дохід від реалізації} = \text{Змінні витрати} + \text{Постійні витрати} + \text{Операційний прибуток} \quad (3.1)$$

Так як прибуток у точці беззбитковості дорівнює нулю, то:

$$\text{ТБ} = \text{Змінні витрати} + \text{Постійні витрати} \quad (3.2)$$

У звітному місяці підприємство отримало дохід від реалізації на суму 100 000 грн (100грн на одиницю), Змінні витрати – 60 000 грн (60грн на одиницю), Постійні витрати – 32 000 грн, Операційний прибуток – 8 000 грн.

Позначимо за x кількість реалізованої продукції, тоді:

$$100x = 60x + 32\,000$$

$$40x = 32\,000$$

$$x = 800 \text{ одиниць.}$$

$$ТБ = 800 * 100 = 80\,000 \text{ грн.}$$

Обчислимо маржинальний дохід (МД) за формулою:

$$МД = \text{Дохід від реалізації} - \text{Змінні витрати} \quad (3.3)$$

А в розрахунку на одиницю продукції(МД_{од}):

$$МД_{од} = \text{Ціна за одиницю} - \text{Змінні витрати на одиницю} \quad (3.4)$$

$$МД = 100\,000 - 60\,000 = 40\,000 \text{ грн.}$$

$$МД_{од} = 100 - 60 = 40 \text{ грн.}$$

$$\text{Коефіцієнт маржинального доходу} = \frac{МД}{\text{Дохід від реалізації}} \quad (3.5)$$

$$40\,000 / 100\,000 = 0,4$$

Точка беззбитковості в натуральному вимірі:

$$ТБ = \frac{\text{Постійні витрати}}{МД_{од}} \quad (3.6)$$

Точка беззбитковості у грошовому вимірі:

$$ТБ = \frac{\text{Постійні витрати}}{\text{Коефіцієнт маржинального доходу}} \quad (3.7)$$

$$32\,000 / 40 = 800 \text{ одиниць}$$

$$32\,000 / 0,4 = 80\,000 \text{ грн.}$$

На основі проведених розрахунків побудуємо графік маржинального доходу (Рисунок 3.2).

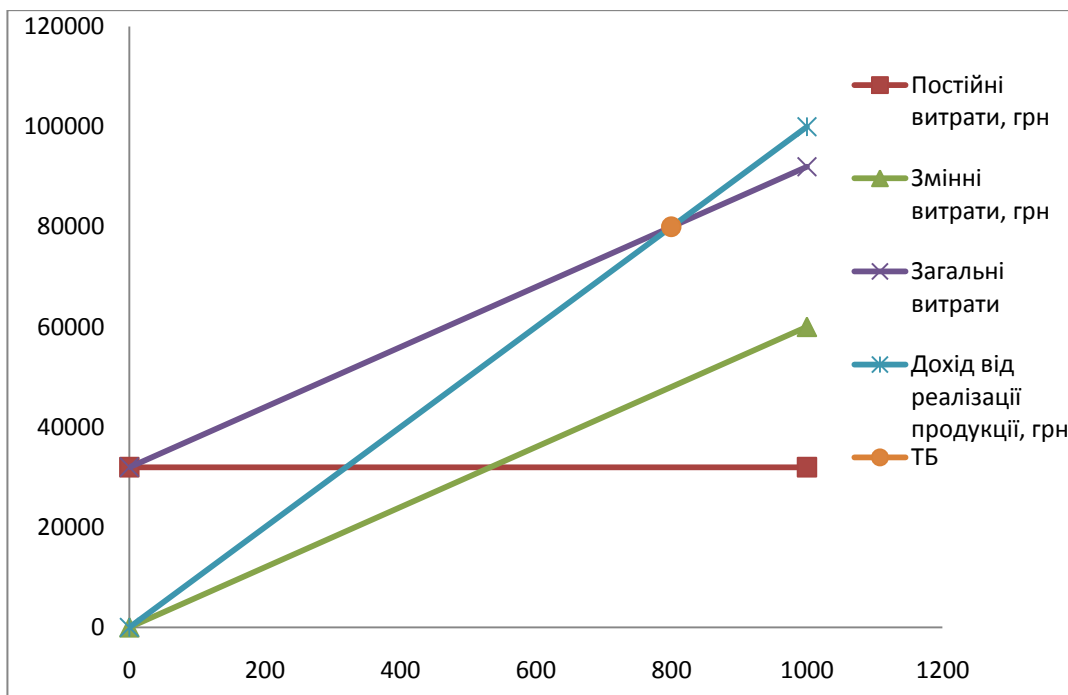

Рисунок 3.2 – Графік маржинального доходу ТОВ «Хімбуд-2»

З наведеного графіка видно, що за обсягу реалізації нижче 800 одиниць, підприємство не може відшкодувати витрати за рахунок доходу від основної діяльності і тому матиме збитки (зона збитків). Відповідно, після точки беззбитковості, коли обсяг реалізації перевищить 800 одиниць, підприємство буде отримувати прибуток, який зростатиме зі збільшенням обсягу реалізації продукції (зона прибутку). При зростанні обсягу реалізації зростає і маржинальний дохід. В точці беззбитковості маржинальний дохід дорівнює постійним витратам, а при подальшому зростанні продажу забезпечує отримання і збільшення прибутку.

Головною метою здійснення аналізу організації обліку доходів від основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2» було удосконалення системи обліку

доходів на підприємстві, а також пошук ефективної стратегії збільшення доходів, яка є важливим чинником розвитку підприємства.

На розмір доходу основної діяльності загалом найбільше впливають два основних показники:

- обсяг реалізації продукції;
- собівартість продукції.

Обсяг доходів підприємства від реалізації продукції залежить від кількості реалізованих виробів, ціни їх закупівлі та ціни реалізації. Виходячи з цього були виявлені основні резерви зростання доходів, які наведені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 – Резерви збільшення доходів від основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2»

Назва	Методи досягнення
Зменшення цін на придбання виробів	<ul style="list-style-type: none"> - зменшення посередників при придбанні виробів; - користування ціновими знижками при оптовій закупівлі; - придбання деяких виробів за кордоном за умови сприятливого співвідношення курсів валют; - придбання виробів на сезонних розпродажах.
Збільшення реалізаційних цін	<ul style="list-style-type: none"> - застосування ефективної цінової політики на ринку споживачів; - користування сприятливою торговою кон'юнктурою в деякі періоди року; - експорт продукції за умови сприятливого співвідношення курсів валют;
Збільшення обсягів реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	<ul style="list-style-type: none"> - ефективна політика в галузі збуту; - регіональна диверсифікація діяльності (збільшення регіону збуту); - надання кредиту під час реалізації продукції тривалого користування; - збільшення послуг, які пов'язані із реалізацією; - застосування діючих рекламних засобів.

Для зниження собівартості та збільшення доходу ТОВ «Хімбуд-2» має дотримуватись економії на всіх стадіях господарської діяльності підприємства. Здійснення на підприємстві економії відображається

зниженням витрат матеріальних ресурсів на одиницю продукції, скороченні витрат по обслуговуванню, керуванню й інших непродуктивних витрат. Також необхідним є впровадження нової техніки, що призведе до зниження собівартості продукції і підвищить дохід.

Запропонована система управління доходами за всіма виділеними етапами сприятиме якісному контролю за формуванням і надходженням доходів від основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2», що забезпечить високі фінансово- економічні показники діяльності підприємства. Виконання плану бюджету забезпечить підприємству надходження сум доходів від його основної діяльності у запланованій кількості. При відхиленні від запланованих показників були запропоновані резерви збільшення доходу, які разом із зниженням витрат на собівартість продукції забезпечать зростання прибутку підприємства, оскільки найбільшу частину прибутку воно отримує саме під час здійснення основної діяльності. А також розрахована точка безбитковості, при якій підприємство зможе покрити понесені витрати отриманими доходами від основної діяльності при реалізації запланованого обсягу продукції чи робіт (послуг).

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було досліджено стан організації обліку та аналізу доходів основної діяльності підприємства, які виступають основним джерелом отримання прибутку. В умовах нестабільної економічної ситуації країни для забезпечення прибуткової діяльності суб'єкта господарювання необхідно запроваджувати нетрадиційні системи щодо отримання інформації про доходи, методи їх аналізу для прийняття ефективних управлінських рішень. Від правильного здійснення організації та методології обліку доходів залежить ефективність функціонування суб'єкта господарювання у майбутньому.

Проведений аналіз даної теми показав, що недостатньо вдосконаленими є питання методичного забезпечення аналізу доходів, відображення їх в обліку, порядок визнання та оцінки, тому вони мали бути вирішені і запропоновані удосконалення на основі діючої системи обліку об'єкта дослідження ТОВ «Хімбуд-2».

Дослідження теоретичних аспектів трактування сутності доходу, порядку його визнання та оцінки, які є законодавчо визначені, показало що підприємство здійснює облік доходів відповідно до вимог законодавства, але були виявлені недоліки при визнанні доходів від основної діяльності, які запропоновано усунути шляхом застосування методів світового досвіду відображення доходів в обліку (метод продажу в розстрочку, відшкодування витрат, ступеня завершеності робіт), які забезпечить зниження рівня ризиків пов'язаних з правом власності.

Для обліку доходів від основної діяльності ТОВ «Хімбуд» використовує 7 клас Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій з відповідними відкритими субрахунками, який було вдосконалено в процесі написання роботи, а саме запропоновано розроблений робочий план рахунків

до субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» в розрізі аналітичного обліку.

Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Хімбуд-2» за три роки свідчить про задовільне функціонування та прибуткову діяльність підприємства, хоча і спостерігається зростання фінансової залежності від позикових коштів для подальшої діяльності підприємства. Загальна ситуація була цілком задовільною станом на 2018 рік, і вказує на те, що в підприємства достатньо оборотних коштів, які можуть бути спрямовані на погашення ним своїх короткострокових зобов'язань, проте існує ризик нездатності підприємства покрити всі кредити. Основною причиною є те, що всі зобов'язання підприємство не зможе покрити своїми власними коштами, а отже може свідчити про збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства і втрату фінансової незалежності у майбутньому.

Для запобігання виявлених недоліків фінансово-господарської діяльності ТОВ «Хімбуд-2» було запропоновано удосконалення методики аналізу доходів від основної діяльності, шляхом запровадження системи управління доходами, яка буде здійснюватись в декілька етапів:

- Аналіз доходів за минулі періоди;
- Знаходження резервів зростання доходу від реалізації;
- Планування показників;
- Контроль за виконанням плану та усунення причин відхилень від плану;
- Формування звіту про отримані доходи від основної діяльності.

При плануванні доходів було запропоновано розроблену форму бюджету доходів від основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2». Виконання плану бюджету забезпечить підприємству надходження сум доходів від його основної діяльності у запланованій кількості. При відхиленні від запланованих показників були запропоновані резерви збільшення доходу, які разом із зниженням витрат на собівартість продукції забезпечать зростання

прибутку підприємства, оскільки найбільшу частину прибутку воно отримує саме під час здійснення основної діяльності.

А також розрахована точка беззбитковості, при якій підприємство зможе покрити понесені витрати отриманими доходами від основної діяльності при реалізації запланованого обсягу продукції чи робіт (послуг) допоможе уникнути збитків у діяльності ТОВ «Хімбуд-2».

Такий підхід до здійснення методики аналізу та управління доходами сприятиме якісному контролю за формуванням і надходженням доходів від основної діяльності ТОВ «Хімбуд-2», що забезпечить високі фінансово-економічні показники діяльності підприємства.

Отже, ведення обліку і аналізу доходів з урахуванням розроблених пропозицій сприятиме підвищенню ефективності діяльності ТОВ «Хімбуд-2».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності: електрон. навч.-метод. комплекс/уклад.: Г.І. Кіндрацька, Ю.І. Кулиняк .-2013
URL:<http://vns.lp.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4240>
2. Біла О.Г. Фінанси підприємств / О.Г. Біла : навч. посібн. – Львів : Вид-во "Магнолія 2006", 2008. – 383 с.
3. Блонська В.І. Стратегія управління доходами торговельного підприємства в умовах розвитку ринкових відносин / В.І. Блонська // *Науковий вісник НЛТУ України* : зб. наук.- техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.6. – С. 117-123.
4. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : [підруч.] / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир : Рута, 2003. – 726 с.
5. Бухгалтерський облік (загальна теорія):електрон. навч.-метод. комплекс/уклад.: О. І. Тивончук, О. С. Лемішовська .-2019
URL:<http://vns.lpnu.ua/course/view.php?id=4041>
6. Визначення поняття “дохід” в економічній теорії / В. Парнюк // *Економіка України: політико-економічний журнал*. - 2012. - № 3. - С. 36-48. - Бібліогр.: с. 36-4819
7. Височан О. С., Височан О. О. Фінансовий облік:навч. посіб. [для студентів ВНЗ екон. спрямування, викл.]/М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка" .-Львів:Вид. ПП Сорока Т.Б.,2016 .-450 с.
8. Внутрішній економічний механізм підприємства: навч. пос. / Круш П.В., Тульчинська С.О.,Тульчинський Р.В. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 206 с.
9. Волков О.И. Экономика предприятия : учебник. - М. : Изд-во ИНФРА-М, 1997. - 416 с.
- 10.Воронко О. С., Штепа Н. П., Економічний аналіз. Навчальний посібник / Львів: «Новий Світ-2000», 2018. — 279 с.

11. В'язовченко М.М. Основні аспекти обліку основної діяльності підприємства. *Перспективи розвитку обліку, контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (м.Харків, 5 лист 2019 р.). Харків, 2019. С 78-80
12. Гладких Т.В. Фінансовий облік: Навч. посібник. - Центр навчальної літератури, 2007. -480 с
13. Голубнича, Г. П., Панасенко І.Л. Економічний аналіз: навчальний посібник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 309 с.
14. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік. 2-е вид., перероб. і доп. [текст] Навч. посіб. / Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Р. В. Романів. - К. : «Центр учбової літератури», 2016. -424 с.
15. Гуріна Н. В. Економічна сутність доходів та їх класифікація: проблеми і шляхи вирішення / Н. В. Гуріна // *Науковий вісник Херсонського державного університету*. – 2015. – Вип. 12. Ч. 1. – С. 203-205.
16. Дерій, В. А. Витрати і доходи підприємств у системі обліку та контролю: монографія / В. А. Дерій. –Тернопіль: ТНЕУ, «Економічна думка», 2009. – 272 с.
17. Економіка підприємства: навч. пос. / за заг. ред. П.В. Круша, В.І. Подвігіної, Б.М. Сердюка. – 2-ге вид.– К.: Ельга-Н, КНТ, 2009. – 780 с.
18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 від 30.11.1999, поточна редакція — Редакція від 29.10.2019
19. Категорія «дохід» в наукових публікаціях: критична оцінка / Ю. Борисейко // *Міжнародний збірник наукових знань*. - 2010. - №1. - С. 1-11. - Бібліогр.: с. 16-657
20. Кириченко С. О. Сучасний фінансовий стан підприємства та перспективи його розвитку / С.О. Кириченко, І.М. Лінник // *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. – 2015. №16. – С. 261-266.

21. Косова Т. Д., Сухарев П. М., Ващенко Л. О. та ін. Організація і методика економічного аналізу. Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 528 с.
22. Крупка Я. Д. Бухгалтерський облік в будівництві [Текст] / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Р. О. Мельник. - Тернопіль: ПП «Принтер-інформ», 2004. - 514 с.
23. Лагун, М. І. Послідовність проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства / М. І. Лагун // Формування ринкових відносин в Україні (укр.). - 2006. - № 6. - С.31-36.
24. Лелик І. В. Напрями контролю доходів і витрат операційної діяльності.-Львів:Видавництво Львівської політехніки,2016.-С. 164-166.
25. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 11 (МСБО 11). Будівельні контракти Документ 929_017, поточна редакція — Редакція від 01.01.2012
26. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 (МСБО 18) Дохід, Документ 929_025, поточна редакція — Редакція від 01.01.2012
27. Облік і звітність за міжнародними стандартами [Текст]: навч. посіб. (навч.-метод. комплекс) / З. В. Задорожний, В. М. Панасюк, Є. К. Ковальчук, Л. Я. Бобрівець. - Тернопіль: Крок, 2012. - 551 с.
28. Остапчук С. Розвиток національних фінансово-економічних систем в умовах глобальних викликів: збірник матеріалів II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (5 жовтня 2018 р.; м. Київ) / Відпов. за вип. С. Остапчук. К.: ТОВ «ВІПО», 2018. 370 с.
29. Павелко О. В. Облік доходів, витрат та фінансових результатів в умовах збиткових будівельних контрактів / О. В. Павелко // *Університетські наукові записки: часопис Хмельницького університету управління та права.* – 2009. – Вип. 2 (30). – С. 395-400.
30. Павелко О. В. Фінансові результати в обліку будівельних організацій: порядок формування / О. В. Павелко // *Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку України: матеріали міжвузівської*

- науково-практичної конференції* 15 квітня 2009 р. – Т. III. – Сімферополь: ЦРОНІ, 2009. – С. 109-111 (0,17 д.а.).
- 31.Продиус Ю.И. Экономика предприятия / Ю.И. Продиус : учебн. пособ. – Харьков :Изд-во "Одиссей", 2004. – 416 с.
- 32.Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07.02.2013, поточна редакція — Редакція від 23.07.2019.
- 33.Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 "Дохід" N 290 від 29.11.1999, поточна редакція — Редакція від 09.08.2013.
- 34.Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 18 "Будівельні контракти" Документ z0433-01, поточна редакція — Редакція від 10.01.2012
- 35.Сіменко І.В., Аналіз господарської діяльності. Навчальний посібник — К.: Центр учбової літератури, 2013 — 384 с.
- 36.Сіменко І.В., Косова Т.Д. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2013. — 384 с.
- 37.Скибенко С. Т. Формування стратегії управління прибутком підприємства / С. Т. Скибенко, М. В. Чемерис // *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі.* – № 6 (51), Ч. 2. – 2011. – С. 152-160.
- 38.Стратегія збільшення доходів на підприємстві / І. Влезько, Н. Кузічкіна // *КНТЕУ Scientific publication.* - 2011. - Вип. 18.6. - С. 117-123.
- 39.Тринька Л. Я., Липчанська (Іванчук) О. В., Економічний аналіз: навчально-методичний посібник — К.:Алерта, 2013 — 568 с.
- 40.Управління та регулювання як чинники розвитку підприємств національного господарства : монографія / П.В. Круш, О. П. Кавтиш, Т. П. Ткаченко та ін. – К. : НТУУ «КПІ», 2014. – 404 с.
- 41.Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва:електрон. навч.-метод. комплекс/уклад.: І. С. Скоропад, І. Я. Цигиль, В. І. Босак .-2013

- 42.Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва:електрон. навч.-метод. комплекс/уклад.: Х. В. Горбова, Х. П. Данилків, І. В. Фарінович .-2018
- 43.Хом'як Р.Л. Бухгалтерський облік в Україні / Р.Л.Хом'як, В.І.Лемішковський, В.С.Мохняк. – Львів: Бухгалтерський центр «Ажур»,2010.–1220с
- 44.Черниш С.С. Економічний аналіз: [навч. посібник] / С.С.Черниш.– К:Центр учбової літератури, 2010. – 312с.
- 45.Шмиголь Н.М. Аналіз методів формування доходів підприємства в ринковій економіці / Н.М.Шмиголь // Економіка та підприємництво. – 2010. – №2.– С.233-236.

Додаток А

SUMMARY

Vyazovchenko M. M. Organization of accounting and analysis of income of the main activity of the enterprise. - Master's qualification work. Sumy State University, Sumy, 2019.

The paper investigates the state of organization of accounting and income analysis of the main activity of the enterprise, primary, analytical and synthetic accounting. The analysis of the income of the main activity at the enterprise. Issues identified and suggestions for improving accounting and revenue analysis at the studied enterprise. The main purpose of the work is to investigate theoretical and practical issues in the organization of accounting and analysis of income, as well as to develop ways to improve them.

Keywords: accounting, accounting organization, methodology, analysis, income, income from the main activity, the enterprise.

АНОТАЦІЯ

В'язовченко М. М. Організація обліку та аналізу доходів основної діяльності підприємства. – Кваліфікаційна магістерська робота. Сумський державний університет, Суми, 2019 р.

У роботі досліджено стан організації обліку та аналізу доходів основної діяльності підприємства, первинного, аналітичного та синтетичного обліку. Здійснено аналіз доходів основної діяльності на підприємстві. Виявлено проблемні питання та надано пропозиції щодо вдосконалення обліку та аналізу доходів на досліджуваному підприємстві. Основною метою роботи є дослідження теоретичних та практичних питань з організації обліку й аналізу доходів, а також розробка шляхів їх удосконалення.

Ключові слова: облік, організація обліку, методика, аналіз, дохід, дохід від основної діяльності, підприємство.

Додаток Б

Таблиця Б.1 – Класифікація доходів у бухгалтерському обліку відповідно до законодавчих актів

П(С)БО 3 “Звіт про фінансові результати”	П(С)БО 15 “Дохід”	Інструкцією про застосування Плану рахунків
Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Доходи від реалізації
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	—	—
Інші операційні доходи	Інші операційні доходи	Інші операційні доходи
Доход від участі в капіталі	Фінансові доходи	Доход від участі в капіталі
Інші фінансові доходи	—	Інші фінансові доходи
Інші доходи	Інші доходи	Інші доходи
Надзвичайні доходи	Надзвичайні доходи	Надзвичайні доходи

Додаток В

Таблиця В.1 – Порівняння умов визначення доходів за П(С)БО 15 «Дохід» та МСБО 18 «Дохід»

Операція	П(С)БО 15	МСБО 18
Визначення	Дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена	Дохід - це валове надходження економічних вигід протягом періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників власного капіталу
Дохід від продажу товарів має визнаватися за ряду умов:	<ul style="list-style-type: none"> - покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію; - підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами); - сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена; - є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигід підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені . 	<ul style="list-style-type: none"> - суб'єкт господарювання передав покупцеві суттєві ризики і винагороди, пов'язані з власності на товар; - за суб'єктом господарювання не залишається ані подальша участь управлінського персоналу пов'язана з володінням, ані ефективний контроль за проданими товарами; - суму доходу можна достовірно оцінити; - ймовірно, що до суб'єкта господарювання надійдуть економічні вигоди, пов'язані з операцією; - витрати, які були або будуть понесені у зв'язку з операцією, можна достовірно оцінити
Визнання доходу від надання послуг	<p>Визнається, виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції. Результат операції достовірно оцінюється за наявності всіх наведених нижче умов:</p> <ul style="list-style-type: none"> - можливості достовірної оцінки доходу; - ймовірності надходження економічних вигід від надання послуг; - можливості достовірної оцінки ступеня завершеності надання послуг 	<p>Якщо результат операції, може бути попередньо оцінений достовірно, дохід, пов'язаний з операцією, визнається шляхом посилення на той етап завершеності операції, який існує на кінець звітного періоду. Результат операції оцінюється достовірно у разі задоволення всіх наведених далі умов:</p> <ul style="list-style-type: none"> - можна достовірно оцінити суму доходу; - ймовірність надходження до суб'єкта господарювання економічних вигід, пов'язаних з операцією; - можна достовірно оцінити ступінь завершеності операції на кінець

Додаток Г

Рисунок Г.1 – Порядок обліку доходів від реалізації за П(С)БО 15 «Дохід» та П(С)БО 18 «Будівельні контракти»

Додаток Д

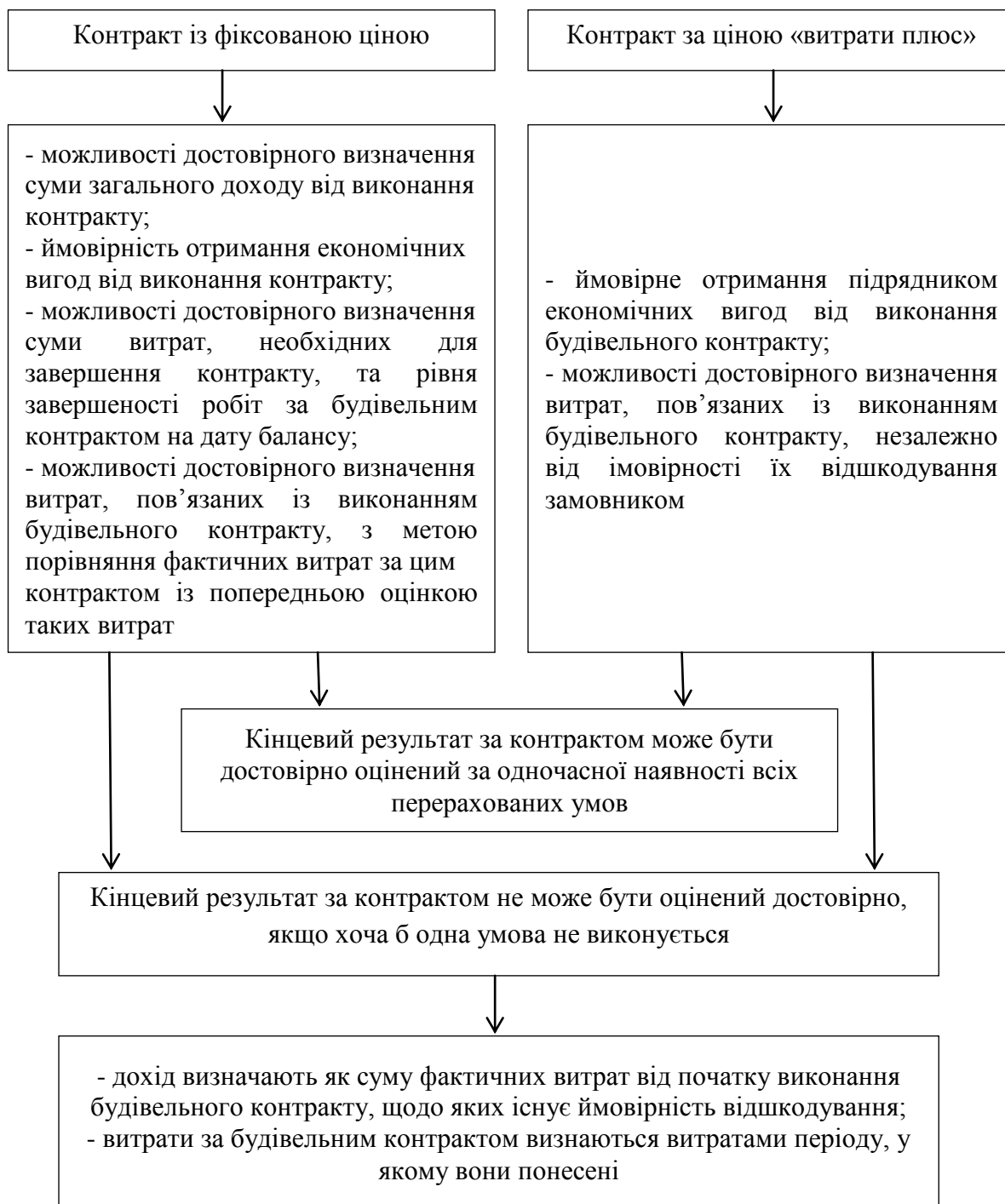

Рисунок Д.1 – Умови визначення кінцевого результату від виконання будівельного контракту